DEPARTMENT OF HEALTH

Anaplasmosis

Waa maxay anaplasmosis?

Anaplasmosis waa mid ka mid ah cudurada shilinta laga qaado ee Minnesota waana cudurka labaad ee ugu badan Minnesota cudurka Lyme kadib. Waxaa markii ugu horraysay la aqoonsaday bartamihii 1990-dii waxaana hore loogu yaqaanay *granulocytic ehrlichiosis.*

Sidee dadku u qaadi karaan anaplasmosis?

Dadku waxay ka qaadi karaan anaplasmosis shilinta lugaha madow (deer tick) taasi oo qabta infakshanka bakteeriya *Anaplasma fagocytophilum* Dhammaan shilinta lugaha madow ma sidaan bakteeriyadan, dhammaan dadka ay qaniinto shilinta lugaha madowna ma bukoodaan. Shilintu waa inay ku dhagganaataa qofka ugu yaraan 12-24 saacadood kahor inta ayna bakteeriyada gudbin.

Shilinta lugaha madow waxay ku nooshahay dhulka meelaha dhirta leh ama meelaha kaynta badan leh. Shilintu waxay ka raadsataa wax ay ku dul noolaato heerka ama heer u dhaw waxayna qabsataa marka qof ama xayawaan meesha soo maraan. Shilintu ma booddo, duusho ama kama soo dhacdo geedaha.

Gobolka Minnesota, bilaha Abriil ilaa Luulyo iyo Sebtembar ilaa Oktoobar ayaa ah kuwa khatarta ugu wayn ee in shilintu qofka qaniinto. Khatarta waxay ugu badan tahay bilaha Juunyo ama Luulyo sanad kasta. Shilinta lugaha madow waa wax yaryar; kuwa qaangaarka ah waxay la xajmi yihiin siidhka sisinta kuwa carruurta ahna waxay la xajmi yihiin siidhka bobiga. Iyadoo ay ugu wacan tahay xajmigooda yar, qofku ma ogaan karo in shilin qaniinsan tahay.

Maxay yihiin astaamaha anaplasmosis?

Dad badan oo qaba infakshanka anaplasmosis ma laha astaamo, ama calaamado khafiif ah ayey leeyihiin. In kasta oo dadka da' kasta ay qaadi karaan anaplasmosis, astaamuhu waxay u muuqdaan inay ugu daran yihiin dadka waayeelka ah iyo kuwa difaaca jirkoodu yar yahay. Astaamaha anaplasmosis-ku badanaa waxay muuqdaan 1-2 toddobaad gudahood ee qaniinyada shilinta. Astaamaha waxaa ka mid noqon kara:

- **Qandho**
- **Madax-xanuun**
- **Murqo xanuun**
- **Lallabo ama xanuun caloosha ah**

Xanuun khatar ah iyo dhibaatooyin ayaa dhici kara haddii caabuqa aan si sax ah loo daawayn. Dhimashadu waa suurogal laakiin waa dhif (wax ka yar 1% xaaladaha).

Sidee loo ogaadaa anaplasmosis?

Haddii qofku tuhmo inuu qabo cudurka anaplasmosis, waa inuu la xiriiraa dhakhtarka sida ugu dhakhsaha badan ee suurogal ah si looga baaro loogana daaweeyo. Baarista anaplasmosis waxay kusalaysan tahay taariikhda gaadhista deegaan shilintu joogto, baaris jireed, iyo tijaabooyin dhiig si loo xaqiijiyo waxa qofka haya.

Sidee loo daaweeyaa anaplasmosis?

Anaplasmosis waxaa lagu daaweeyaa antibaytootigis. Daawayntu waa inaan dib loo dhigin haddii la tuhunsan yahay jiritaanka

anaplasmosis. Calaamadaha waxay badanaa bilaabaan inay soo hagaagaan 24 saacadood gudahood marka qofku bilaabo antibaytootigiska. Waa suurtagal in la qaado anaplasmosis wax ka badan halmar markaa sii waad si aad isaga ilaaliso qaniinyada shilinta oo la xiriir dhakhtarkaaga haddii aad ka shakisan tahay inaad leedahay astaamaha anaplasmosis.

Sidee baan u yarayn karaa khatartayda?

Ma jiraan wax tallaal ah oo bini-adanka ah oo loo heli karo anaplasmosis. Yaraynta gaadhista meelaha shilintu joogto ayaa ha difaaca ugu fiican ee ka dhanka ah cudurka shilinta laga qaado.

Iska ilaali qaniinyada shilinta:

- Ogow meesha ay shilintu ku nooshahay iyo marka ay firfircoon yihiin.
  - Shilinta lugaha madow waxay ku nooshahay aagagga geedaha waawayn ama kaynta leh.
  - Gobolka Minnesota, firfircoonida shilinta lugaha madow waxay ugu firfircoon tahay laga bilaabo Abriil -- Luulyo iyo Sebtembar -- Oktoobar.
- Isticmaal celiye shilin oo ammaan ah iyo wax-ku-ool ah haddii aad joogto aagagga ama agagaarka meelaha shilintu ku nooshahay. Raac tilmaamaha waxsoosaarka oo dib ugu isticmaal sida la tilmaamay.
  - Isticmaal **celiyayaasha DEET** (ilaa 30%) maqaarka ama dharka. Ha u isticmaalin DEET dhallaanka ka yar da'da laba bilood.
  - Hore ugu sii daawee dharka iyo qalabka **celiyayaasha permethrin** kusalaysan si aad iskaga ilaaliso qaniinyada shilinta muddo ugu yaraan ah laba toddobaad adiga oo mar labaad isticmaalin. Ha u isticmaalin permethrin maqaarkaaga.
- Xiro dhar iftiin leh oo kaa caawiya inaad si dhib yar u aragto shilinta. Xiro shaadh iyo surwaal dheer si aad u daboosho maqaarkaaga.
- Ku dhaq dharka qallalan iyo qalabka kul sare ugu yaraan 60 daqiiqo kadib markii aad wakhti ku soo qaadatay aagag ay shilini ku nooshahay.
- Kala hadal dhakhtarkaaga xoolaha wax ku saabsan waxsoosaarka ammaanka iyo wax-ku-oolka ah ee aad isticmaali karto si aad u ilaaliso rabbaayaddaada.

Hubi shilinta ugu yaraan halmar maalintii kadib markaad wakhti ku qaadato meelaha ay shilintu ku nooshahay.

- Jirkaaga oo idil si dhaw ugu baadh muraayad, gaar ahaan meelaha ay adag tahay in la arko sida bisqinta iyo kilkisha.
- Soo goo shilinta isla marka aad aragto.
- Isticmaal birqabadyo ama farahaaga si aad shilinta u qabato meel afkeeda u dhaw. Si tartiib ah u soo goo shilinta. Ku nadiifi aagga saabuun iyo biyo.
- Ka baar qalabkaaga iyo rabbaayadahaaga shilin.

Maaree meelaha ay shilintu ku nool yihiin:

- Xaaq cawshka iyo dhabbooyinkana bannee si joogto ah.
- Googoo caleemaha iyo kaynta.
- Ka samee gidaar ah qoryo ama dhagaxaan halka u dhaxaysa cawska iyo looxaanta la googooyey.

Minnesota Department of Health
Vectorborne Diseases Unit
PO Box 64975
St. Paul, MN 55164
651-201-5414
www.health.state.mn.us

Anaplasmosis – Somali (4/11/19)

Si aad ugu hesho macluumaadkan qaab kale, wac 651-201-5414. Waxaa lagu daabacay warqad dib loo warshadeeyey.